

gefinancierd en onderhouden te zijn door zijn moeder. Tijdens zijn bewind had de man gemiddeld een tekort van rond \$ 100.000 dat door haar werd bijgepast. Zoals hij ook voordien steeds weer op haar steun was aangewezen. Niet overigens dat de man er zich erg veel van aantrok. De man was in wezen een soort playboy. Zelfs nadat hij verlamd was wist hij zijn reputatie nog eer aan te doen.

Kijken wij naar Reagan dan zien wij een soortgelijke figuur, altans financieel: Hij was een tweede rangs filmster, die in dit beroep eigenlijk vooral kansen kreeg door relaties. De man maakte gemakkelijk belangrijke vrienden, zodat hij een tijdlang staatsbaantjes bekleedde, daar de mogelijkheid volgens zijn inzichten te leven alleen op het inkomen dat hij uit films kon trekken voor hem niet was weggelegd.

Toen hem steeds meer duidelijk werd dat hij als filmster of acteur nooit de werkelijk grote suksessen zou boeken besloot de man zich meer relaties van belang te maken en dook verder en verder in de politiek. Dank zij dezen is hij uiteindelijk gouverneur van Californie geworden.

Daar de man zelf wel beseftte dat hij niet bepaald een politiek licht was trok hij deskundigen aan. Zijn eigen bijdrage lag voornamelijk in zijn bereidheid beslissingen te nemen en dezen naar buitentoe overtuigend te verdedigen.

In deze tijd begint het verhaal van president Reagan in feite. Hij wordt gesteund door een groep zakenlieden en is in wezen van hen tamelijk afhankelijk. Rond zich heeft hij een staf van vertrouwensmensen - 4 á 5.

Deze mensen hebben dus indertijd in Californie voor hem en met hem gewerkt, hebben campagnes voor hem gevoerd en zijn het ook die steeds weer de kosten hebben rond weten te krijgen die verbonden zijn aan het voeren van een politieke campagne.

Eenmaal gekozen als president nam de man zich twee dingen voor: In de eerste plaats besloot hij nu eindelijk eens - en op kosten van het volk - middels onkostenrekeningen e.d. in de door hem begeerde stijl te gaan leven. Hij doet dit inmiddels al. Daarnaast diende hij wel een aantal mensen aan te trekken die reputatie hadden en op hun gebied deskundig waren zonder te veel af te wijken van zijn eigen denkbeelden.

Daarbij telde ook hun achterban mee, want Reagan meende ook nu, zoals voordien steeds mensen rond zich te moeten vergaren die vele relaties hadden. Hierdoor immers zou hij zijn invloed op zakenleven, pers en zelfs buitenlandse machtsblokken kunnen vergroten.

Bovendien zijn dergelijke relaties erg belangrijk voor een president wanneer, zoals sinds Roosevelt, men zich voorneemt tijdens de ambtsperiode behoorlijk rijker te worden.

Theodore Roosevelt was naar ik meen de laatste, die daaraan niet meedeed. Johnson heeft na zijn korte ambtsperiode 3 maal zoveel terzijde weten te leggen als zijn salaris in die jaren - indien hij dus niets daarvan had uitgegeven.

Om het eenvoudig uit te drukken, er wordt nogal wat gematzt achter de schermen, er wordt nogal wat geschummeld, om eens een mooie uitdrukking te gebruiken.

Nu is dit zoeken naar stille overeenkomsten en " ik help jou dan help jij mij " eigen aan de politiek en speelt ook in bepaalde zakenkringen vaak een belangrijke rol. Inlichtingen voor de tijd, tips e.d. horen er eenvoudig bij.

Ofschoon het gewone volk dit waarschijnlijk niet beseft is het witte huis dan ook altijd weer een nest van intrigues. Mensen zoeken macht en mogelijkheden. Degenen die steun hebben gegeven tijdens een campagne willen daar uiteindelijk iets voor terugzien, al is het maar dat een bepaalde wet er al dan niet doorkomt.

Kijkt U naar Reagan dan lijkt dat hij wel degelijk bereid is iets terug te doen, maar dat hij met een oog op zijn toekomst en reputatie zich wel degelijk heeft weten te omgeven door een aantal mensen die op hun eigen terrein kundig zijn.

Daarnaast heeft hij een aantal mensen meegebracht die vooral in intrigues goed zijn. Deze mensen waren beslissend voor zijn kandidaatstelling en speelden een rol in zijn campagne. Helaas zijn er mensen onder die mr. president in feite enigszins in hun macht hebben.

Deze mensen weten eenvoudig te veel en een schandaal dat kenbaar wordt betekent in de politieke wereld van de Usa veelal dat er harde klappen vallen. Denk maar eens aan een van de Kennedys. Er behoefde maar een enkele secretaresse te verdrinken op een wat ongewone wijze en er ontstaat een reputatie die bij alle politieke aspiraties als een molensteen om je hals hangt.

Nu heeft Reagan in het verleden niet slechts een enkele scheve schaats gereden. Het leek er soms eerder meer op dat hij in dit opzicht b ezig was aan een kampioenschap. Overigens niet altijd uit kwade wil.

Daarmede heb ik u een beeld gegeven van deze man. U kunt nu beseffen dat zo iemand in belangrijke mate gedomineerd kan worden door de mensen die hem gesteund hebben. En dat zijn voor een groot deel vooral mensen die nu niet bepaald liberaal denken.

Ik wil niet zeggen, dat zij allen van de KKK zijn, maar heel wat van de mensen waarmee de man omgaat en een enkeling van degenen die grote invloed in zijn omgeving hebben behoren toch wel tot de John Birch society .

De man is kortom omring door een aantal kommunistenhaters. Dit betekent, dat zijn gehele politiek wel gericht moet zijn - gezien die achterban en haar invloed op hem - op een strijd tegen het kommunisme. Zoals U ook duidelijk moet zijn, dat er op dit gebied al heel wat eigenaardige uitspraken gedaan en beslissingen genomen zijn in de paar maanden dat de man het voor het zeggen heeft.

Nu had hij onder zijn ministers ook gekozen een deskundige sabelrammelaar, de heer Haig. Deze man had hij gekozen om vooral in het buitenland relaties te bezitten en zo gemakkelijker de politiek van defensie en buitenlandse relaties in zijn zin te kunnen beïnvloeden.

Op zich was die keuze voor de wereld nog niet zó gek: Haig is nu eenmaal een goede vriend van Kissinger en deze was uiteindelijk de man van de eerste detente : ontspanning, al gebeurde dit door praten en zonder vergaande ontwapening. Dus op zich voor iemand met een dergelijke politieke signatuur zeker geen vreemde keuze.

Maar wat gebeurt er? Haig is een generaal. En u weet dat wanneer een generaal de lift in wil deze de neiging heeft ieder die er al in zit er uit te zetten en vervolgens welwillend te bepalen wie er met hem meemag en wie niet.

In de omgeving van een president zijn echter altijd figuren achter de schermen en altijd weer zijn er intrigues om de grootste invloed op de belangrijkste man de Usa te bezitten.

Het is duidelijk, dat figuren achter de schermen zich niet graag door een minister laten dikteren terwijl anderen niet bereid zijn om tijdelijk voor hem terug te treden. In tegendeel.

Een van de heren deed nu een aantal uitspraken, die in de Usa zelf mogelijk goed zouden liggen, maar de buitenlandse relaties niet bevorderlijk waren. Dat was onaanvaardbaar voor de heer Haig.

Niet dat hij het in wezen niet met het merendeel van deze uitspraken oneens is. Maar hij vond dat hierdoor zijn eigen rechten werden aangetast. Het was iets wat betrekking had op zijn speciaal gebied en daar wenste hij alleen zelf uit te maken, wat er gezegd zou worden en wat de orde van

de dag zou worden.

Hierdoor is er een machtsstrijd ontstaan. Haig heeft, tegen de verwachting van een bepaald deel van de kern rond Reagan, niet onmiddellijk zijn ambt op het spel gezet. Wel heeft hij zich krachtig verdedigd en duidelijk gemaakt, dat hij niet bereid is van iemand bevelen aan te nemen of door iemand op zijn gebied beslissingen te laten nemen dan door de president zelf.

Een kundige verdediging dus, die hem echter niet bepaald vrienden heeft opgeleverd. Wanneer hij niet slaagt op korte termijn belangrijke successen - in het oog van het publiek - te boeken kun je er wel mee rekenen dat hij binnen 6 maanden uitgerangeerd wordt. En zou dat het geval zijn, dan is de kans groot dat de zaken gevaarlijker worden.

Wij moeten goed begrijpen dat de denkbeelden van Reagan op zich niet ongezond zijn. Hij is b.v. druk bezig de ambtenarij in de Usa door te lichten en zo mogelijk zo hier en daar te ontmaskeren.

Nu is de federale ambtenarij de laatste jaren een van de reeële remmen geweest op een verdere ontwikkeling in de Amerikaanse economie. Het is een topzwaar en zeer kostbaar apparaat waarin soms voor geringe taken zeer hoge salarissen worden betaald - iets wat ook in uw land, maar in verhouding minder ernstig, gebeurt.

Reagan is van plan al die afdelingen die eigenlijk niet in de federale opzet thuis behoren en al die instanties die maar heel weinig werkelijk te doen hebben - en daarom in feite werk maken voor zich en anderen - af te stoten. Ook zou hij de mogelijkheden willen beperken van hoge beampten die overal een vinger in de pap willen hebben en daarom alles tegenhouden tenzij zijzelf daar aanzien uit kunnen putten.

Maar een dergelijke aanval op gevestigde invloeden betekent wel de kans om aanzien te verwerven, maar dan moet je gedegen en machtige steun vinden. Het ziet er naar uit dat Reagan die voornamelijk zoekt te vinden in de uiterst rechtse groep binnen het pentagon.

Hier heeft Haig ook de nodige benijders. Op zich is Haig een goed strateeg, een man die wat kan. Bovenal heeft hij - en dit kan van overwegend belang zijn voor het doorzetten van inzichten van de Usa - veel ervaring in de omgang met bondgenoten en een specialist op het gebied van de Nato.

Degenen die de rechtse vleugel binnen het pentagon uitmaken hebben die ervaring in veel mindere mate en zijn er van uitgegaan dat de Usa de machtigste staat is en moet blijven, zodat bondgenoten maar volgzzaam dienen te gehoorzamen.

Het zijn deze mensen die o.m. steun hebben doorgezet aan versohillende rechtse groeperingen in midden en zuid Amerika, ondanks tegenstand. Het zijn ook deze mensen die nu overwegen op welke wijze men steun kan geven aan landen als Zuid Afrika.

Dat betekent, dat er wrijvingen zullen ontstaan, dat er beslissingen op kortere termijn zullen moeten gaan vallen. En wanneer men voortgaat met deze soms wel wat extreme handelwijzen en eisen is het ook wel zeker dat een deel van de bondgenoten in de wereld geneigd zal zijn om af te haken.

Wil men het niet zover laten komen, zo zal men een groot deel van de kerngroep rond Reagan moeten vervangen. Maar juist deze groep beschikt over gegevens en bewijzen die Reagan als president geheel onmogelijk zouden kunnen maken en in ieder geval een herverkiezing van de man onmogelijk maken.

De vraag is ook hier weer: wat is Reagan in feite voor een man? Hij is ijdel. Hij is op zich kundig in diervoegte dat hij uitstekend in staat is werk te delegeren zonder beslissingen uithanden te geven.

Aan de andere kant heeft hij wat bekrompen opvattingen vande taak van een Amerikaans president. Hij wil wel beschikbaar zijn b.v. van

des morgens 7 uur tot 5 uur in de namiddag, maar de tijd daarna is volgens hem niet bestemd voor besprekingen, maar voor rust, feestelijkheden of andere genoegelijke bezigheden. Iets wat je je volgens mij als president niet kunt veroorloven.

Een dergelijke man denkt te zeer - vergeef mij de opmerking - ambtelijk. Dat is op zich niet onaanvaardbaar, maar hier niet. Denken in felle termen van law and order is op zich zeker niet verkeerd. Maar wanneer dergelijke denkbeelden worden gekoesterd door iemand op de hoogste plaats en deze bovendien manipuleerbaar is - wat reeds aangetoond is - wordt het een grote vraag, wie deze denkbeelden het beste weet uit te buiten en daardoor de werkelijke macht achter de troon wordt.

Er is iemand die men in het witte huis wel masey noemt. Een heel handig man met een onzettende drive voor macht. Iemand die alles ontwerpt maar dan wel anderen de kastanjes uit het vuur laat halen. Wanneer wij in de komende 3 a 4 maanden een grote veranderingen zien in de omgeving van Reagan moeten wij er mee rekenen dat de tegenstellingen in de wereld mede door deze invloed versterkt worden.

Het betekent ook dat de Usa dan in feite zal proberen in veldopzichten de bondgenoten te regeren. Dan is het niet meer een kwestie van "nederland, bent u bereid raketten met atoomkoppen op te stellen", maar een "nederland, je bent onze bondgenoot dus je hebt dat maar te doen or else..."

En dat betekent dan: die dingen worden opgesteld zoals wij dit wensen of wij gooien je economie door elkaar en zullen de heersende politieke partijen middels onze intrigues wel even de grond in boren. Uiteindelijk zijn dit methoden die, al zegt men het nooit zo brutaal, in het verleden ook vele malen gebruikt zijn.

Veelbetekenend is ook dat de CIA groter volmachten gaat krijgen. Dezen zullen, zeker in de states zelf nogal beperkt worden door het kongres omdat Tricky Dicky indertijd wel wat te uitvoerig van deze instanties gebruik heeft gemaakt voor interne aangelegenheden. Maar het is wel zeker dat er meer fondsen worden gegeven en dat meer personeel zal worden aangetrokken. Wat er op neerkomt, dat de activiteiten van de cia buiten eigen land binnenkort aanmerkelijk zullen toenemen.

Het is en blijft een vraag, of dit alles ooit tot een oorlog kan voeren danwel niet. Ik meen in ieder geval dat er wel wat politieke moorden, opstanden e.d. in verschillende landen uit voort zullen vloeien.

De grote moeilijkheid bij dit alles ligt volgens mij vooral in de vraag in hoeverre de bondgenoten een dergelijk ingrijpen en dergelijke reeksen van intrigues zullen toelaten op hun gebied.

Van Nederland kan wel verwacht worden, dat men er op het ogenblik weinig tegen zal en kan doen. Van frankrijk kun je een zeer scherp verzet verwachten en in duitsland zou een aantasting van de eigen geheime dienst of het bekend worden van cia infiltratie in deze diensten tot zeer strikte en harde maatregelen voeren.

Wat engeland betreft: dit land is in dit opzicht altijd wat wanorde-lijk geweest. Ondanks de op zich zeer goede geheime dienst die men heeft zijn daar altijd zoveel lekken en infiltraties geweest dat je moet aannemen dat dit land zich niet tegen een dergelijke beïnvloeding en dergelijke intrigues zal kunnen verzetten, mits dezen maar rustig en diplomatiek worden opgezet.

Dit alles houdt in, dat west europa in de komende jaren meer en meer de eigen beslissingsvrijheid kwijt zal raken. Het houdt ook in dat de economische moeilijkheden van de Usa die opgelost moeten worden - anders is Reagan politiek gezien weg - onder meer voeren tot het weigeren van verdere Usa bijdragen tot de verdediging van W. Europa of tenminste tot een zeer sterke vermindering van die bijdragen.

Een mogelijk diplomatiek aanvaardbaar gepresenteerd feit dat echter nogal wat verwarringen kan veroorzaken, want ik kan mij niet voorstellen dat onder de huidige omstandigheden veel landen staan te dringen om hun eigen defensieuitgaven op korte termijn met 10 a 12% te verhogen.

Dat verwarde situaties en moeilijkheden binnen bondgenootschappen hierdoor bijna onvermijdelijk worden is te begrijpen. De invloed van Reagan zal dan ook de eerste tijd voornamelijk bestaan uit het zaaien van verwarring, het ontstaan van tegenstrijdigheden.

Bezien wij de situatie ongeveer 10 tot 12x maanden af heden dan moeten wij ook rekenen op steeds sterker wordende pressie uit de Usa op de bondgenoten en daardoor ook weer een verscherping van de tegenstellingen met de oostblok landen.

Ik geloof niet, dat deze spanningen zover op zullen lopen dat er inderdaad een oorlog uit voertvloeit. De mogelijkheid, hoe beperkt ook, blijft echter aanwezig omdat de Usa op het ogenblik een aantal z.g. strategen aan het werk heeft die druk bezig zijn na te gaan hoe de insluiting, de inkapseling in feite, van Rusland geheel voltooid zou kunnen worden. Interessant hierbij is, dat men reeds deze maand heeft gesproken over het verlenen vantechnische hulp aan de chinezen om ook dezen in staat te stellen middenafstands-raketten te kopen, te maken of te ontwerpen, zodat zij een groot deel van Siberie inclusief een aantal zeer belangrijke industriële complexen aldaar zouden kunnen bedreigen en zo nodig beheersen.

Dit tekent de mentaliteit van bepaalde belangrijke leiders, ook al geloof ik niet, dat men dit "voorlopige" plan ooit in feiten om zal zetten. Maar leuk is anders.

Wij hopen dat de Usa het bij woorden zal laten wanneer er conflicten ontstaan in Polen waarbij de russen betrokken zijn. Hoe groot het daar nu reeds bestaande konflikt is zal een ieder beseffen: het is een konflikt tussen een vakbond, die spreekt vanuit de belangen van bepaalde groepen en een staat die zichzelf ziet als de enige vertegenwoordigster van alle belangen.

Een dergelijk schisma is in russische ogen nog veel ernstiger dan het optreden van Luther eens moet zijn geweest in de ogen van de leiders van de katholieke kerk. Juist daarom kan men deze ontwikkeling niet verder laten gaan.

O, zeker, men is bereid de vakbonden te laten bestaan onder leiding van Walesa. Maar dan toch zeker onder een directe controle en beheerst door de staat, het apparaat. Maar het verloop van dit konflikt ligt op het ogenblik zelfs niet bij Walesa zelf. Het is in handen van zijn achterban.

Dit zijn mensen die een beetje vrijheid geproefd hebben en nu eigenlijk meer willen dan zij in wezen aan kunnen of zouden mogen verwachten op korte termijn. En wanneer zij de zaak forceren, zodat de strijd doorgaat, zal rusland op de een of andere wijze wel in moeten grijpen.

De enige wijze om dit te voorkomen is voor de poolse heersers: een grote schaarste te veroorzaken en gelijktijdig een reeks van stakingen uit te lokken. Men kan dan de vakbonden de schuld geven van een situatie waarin de polen - die, zeker voor burgers van een oostblok land, aan een redelijke maaltijd gewend zijn - niet meer weten waar zij hun voedsel nog vandaan kunnen halen.

Zodra de situatie werkelijk overal nijpend wordt kan men vervolgens "in het belang van het volk" ingrijpen en vervolgens na korte tijd de voorraden die men heeft aangelegd op de markt brengen. Hierbij dient men te beseffen dat een deel van alles wat door de westelijke wereld op het ogenblik - vaak op krediet - aan dit land geleverd wordt, ook al in de staatsmagazijnen terecht komt.

Op deze wijze is het mogelijk de sympathie voor de onafhankelijke vakbonden, die nu bij velen wel degelijk bestaat, uit het denken van het merendeel van de burgers weg te nemen. Maar slaagt men niet in deze manoeuvre, dan moet Rusland wel ingrijpen.

Want een dergelijke revolutie zou om zich heen kunnen grijpen. Wanneer na enige tijd blijkt, dat een dergelijke opzet in Polen mogelijk is dan zijn er heel veel landen, tot zelfs Oost-Duitsland, waar de mensen reeds nu hunkeren naar een mogelijkheid om voor eigen rechten op te kunnen komen, die eveneens dergelijke vakbonden zouden zien ontstaan ondanks alle voorzorg waarmee men probeert te voorkomen, dat een dergelijke vorm van organisatie mogelijk wordt. En dan zouden de regeerders gekonfronteerd worden met een situatie, waarin de mensen zelf uit gaan maken wat zij voor zich goed vinden en zo veel macht wegnemen uit de handen van de bureaucraten en technocraten.

Zou de Usa bij een ingrijpen van Rusland alleen maar dreigen met het wegnemen van kredieten, knowhow, handel en investering - want dit land investeert wel degelijk in Rusland, vandaar de steeds populairder wordende drankjes als Coca-Cola - dan is er niets aan de hand.

Zou men over willen gaan tot het verlenen van meer directe steun aan de vakbonden en zouden dezen, wanhopig geworden, deze aanvaarden, dan is een oorlog praktisch onvermijdelijk daar een militair ingrijpen van Rusland in Polen dan onmiddellijk gepaard zou gaan met acties in verschillende andere gebieden, gericht tegen degenen die deze contra-revolutie - want dat is dit in de ogen van hen die de macht nu in handen hebben - hebben gesteund en wilden laten slagen.

U ziet, dat het vaak erg kritiek is. Van de CIA behoeven wij gelukkig niet te verwachten dat zij een direct en openlijk ingrijpen zal voorstaan. Maar er zijn een aantal heren in de omgeving van Reagan die dit wel zouden willen. En zoals ik reeds zegde: Reagan is kwetsbaar en dus een manipuleerbaar man.

Let wel: ik wil daarmee niet zeggen dat hij slechter of beter is dan vele andere presidenten in de V.S. Wanneer wij denken aan de wijze waarop b.v. Coolidge tekeer placht te gaan, denken aan al die anderen die scheve schaatsen reden, zo steekt Reagan in die rij zeker niet bijzonder af. Op deze hoge post zijn wel meer eigenaardige mensen terecht gekomen. En volgens mij is het goed, dat degenen die daar moeten werken ook inderdaad mensen zijn met hun eigen problemen, fouten en deugden.

Helaas is er de laatste 20 jaren een steeds toenemende neiging naar meer luxe, naar meer afstand nemen van de massa ook. Om u een voorbeeld te geven: Camp David werd eens Shangri-la genoemd. Toen stonden er alleen enkele leger barakken en twee logcabins. Daar heen gaan kwam in feite neer op een soort kamperen.

Nu is het een soort klein dorp met vaste gebouwen geworden dat voorzien is van alle mogelijkheden en luxe die je je maar wensen kunt. De huidige president heeft overigens al voorzieningen doen treffen om daaraan nog enkele volgens hem belangrijk voorzieningen toe te laten voegen.

Er is zeker de laatste tijd nogal wat veranderd aan de mentaliteit van de presidenten. Reagan is bovendien rechts, uitermate rechts en zeer machtsbewust. Hij is een man die zeker politiek genoeg is om zelf geen al te directe uitspraken te doen. Maar hij is omgeven door mensen die, al intrigerende, zullen proberen hem tot een uitspraak of handeling te provoceren door zelf zeer extreme uitlatingen te doen.

Er kan dan ook een ogenblik komen, waarop Reagan iemand moet steunen, in feite moet pareren, ongeacht de politiek dwaze of zelfs tot zelfmoord

neigende uitspraken, die hij daartoe dan zal moeten doen. En gezien de mentaliteit van de omgeving zal het hem dan vaak niet meer mogelijk de konsekwenties metterdaad, daaruit schijnbaar voortvloeiende, af te remmen omdat degenen die verantwoordelijk zijn zich door zijn openlijke uitspraken gedekt weten.

Er kunnen dus zaken gebeuren, die niemand buiten een enkele groep werkelijk wenst. Daarin ligt volgens mij het grootste gevaar voor de wereldvrede en de eenheid van de westelijke wereld.

De invloed van Reagan op de wereldpolitiek zou ik dan ook kort als volgt willen omschrijven: een terugkeer van de Usa naar isolationisme en protectionisme - beschermen van eigen industrieën, gepaardgaande met pogingen om de dollar weer tot de hardste en sterkste munteenheid in de wereld te maken.

Verder een poging om de eigen economie op toeren te brengen, ook wanneer dit gaat ten koste van de ontwikkeling in andere landen - ook bondgenoten - terwijl ontwikkelingen in derde wereld landen vaak getorpedeerd en onmogelijk gemaakt zullen worden.

De poging om het spanningsveld tussen Usa en Ussr op te voeren betekent dat een ieder die daarin met de Usa mee blijft gaan in een lastig parket komt te verkeren. Het maakt het opvoeren van wapenning noodzakelijk, maar dit zal door die landen zelf grotendeels moeten worden betaald. Men krijgt wel enige steun, maar in ruil daarvoor zullen alle wapens die men aankoopt van Amerikaanse oorsprong moeten zijn of tenminste onder licentie van Amerikaanse bedrijven moeten worden gemaakt.

Wat de luchtvaart betreft: men zal alles doen om de positie van de eigen maatschappijen weer sterker te maken. Dezen hebben de laatste tijd nogal wat klappen gehad. Dat betekent moeilijkheden voor alle kleinere luchtvaartmaatschappijen, ook die welke door staten ten koste van grote verliezen uit prestige overwegingen in stand worden gehouden.

Kortom, economisch gezien zullen er elders nogal wat klappen vallen door Reagans pogingen de Amerikaanse economie te verbeteren. Militair betekent het een toenemen van spanningen, het oplopen van lasten en een toenemende kans op conflicten.

Wat dit laatste betreft meen ik dat geen van de twee partijen een alomvattend conflict wenst, maar dat men wel zal trachten om een soort bluffpoker te spelen en daartoe conflicten van beperkte aard in verschillende gebieden niet zal schuwen.

Ten laatste ben ik van mening dat de wisselvalligheid die in de reacties van Reagan ligt en die steeds verder naar buiten zal treden naarmate hij meer onder druk komt te staan van zijn ambt, kan voeren tot zeer onverwachte veranderingen en reacties op zowel politiek, militair als economisch gebied. Dit houdt in dat andere staatslieden met bijzonder veel doorzicht scherp en snel zullen moeten reageren en bovendien nog zullen moeten rekenen met het feit, dat vele uitspraken, voorstellen e.d. niet werkelijk gemeend zijn, maar bluff zijn.

Waar men dit niet kan doen of waar men meent er beter aan te doen de Usa zonder meer te volgen zal er voor de volkeren van dergelijke staatslieden heel wat ellende te verwachten zijn.

Is dit voldoende?

x U spreekt over gevaar uit Amerika. Ik meen dat Rusland tenminste zo gevaarlijk is omdat het zich bedreigd zal gaan gevoelen.

- Ik ben niet van mening dat de gevaren vanuit Moskou groter zijn omdat op het ogenblik zeker nog geen havikken daar aan het woord zijn. Een groot deel van de macht berust nog steeds bij de partij en die partij bestaat nog steeds uit duiven - ongeacht de wijze waarop men van Rusland uit nu eenmaal pleegt op te treden en te spreken.

Het gevaar dat men alles op alles zal zetten is dan ook niet zo groot tenzij er gevaar dreigt voor een omwenteling in het moederland rusland zelf.

Zou dit gebeuren dan kunnen wij er wel zeker van zijn dat de havikken van het leger, waarschijnlijk in dit geval bovendien gesteund door marine en luchtmacht, de macht in handen zullen nemen. Gebeurt dit dan wordt het in rusland zelf erger dan onder Beria en zal naar buitentoe ongetwijfeld het gevaar voor een wereld oorlog groter worden.

Daar de "duiven" dit wel degelijk beseffen en op het ogenblik al maatregelen nemen om zelf harder naar buiten op te treden en zo ook bluff-poker gaan spelen zonder daaraan ook konkrete maatregelen van ingrijpende aard te verbinden kan ik niet met u eens zijn, dat rusland op het ogenblik het grootste gevaar is.

Het gevaar ontstaat eerst op het ogenblik dat de revolutie werkelijk in gevaar komt. Ik zeg dit niet omdat ik meen dat de russen beter zijn dan de amerikanen. Maar er is wel een verschil: de president is in de Usa bijna almachtig, ook wanneer hij in feite de marionet van anderen is. Zijn beslissingen zijn van een zodanige importantie dat hij maatregelen kan treffen waarop het kongres later maar heel moeilijk kan terugkomen.

Zeker, het kongres kan de voornemens van de president afremmen, kan voorkomen dat bepaalde uitgaven worden gedaan of wetten worden opgelegd. Maar in de praktijk is het zo dat een president die eenmaal een beslissing neemt over zoveel mogelijkheden en middelen kan beschikken buiten het kongres om dat het erg moeilijk zal worden om die nog terug te draaien. Een voorbeeld hiervan is de ontwikkeling in Vietnam, die ontstond door presidentiele beslissingen en uiteindelijk voerde tot een situatie waarin het kongres wel mee moest gaan.

In Rusland bestaat een dergelijke persoonlijke macht sedert Stalin niet meer. Er is hier een veel grotere machine. Uiterlijk ligt de macht mogelijk wel in bepaalde figuren, maar in wezen wordt de macht door een groot ambtelijk apparaat beheerst.

Dit betekent dat iemand die in de hoogste leiding, zelfs een Bresjnev, eenvoudig de kans niet meer zal krijgen om zelf maatregelen te nemen die niet meer terug te nemen zijn.

Zo iemand wordt onmiddellijk "ziek", wordt afgeremd en als hij pech heeft nog afgeslacht ook. Ofschoon men tegenwoordig dergelijke zaken wat minder abrupt pleegt op te lossen. De zieke wordt wel beter, maar krijgt een klein pensioen waarvan hij kan genieten ergens buiten Moskou.

Leg je de structuur van beide landen naast elkaar dan blijkt, dat er meer en grotere veiligheden zijn ingebouwd in Rusland. Daar kun je dan weer tegenover stellen dat rusland zich altijd al benard heeft gevoeld door de omsingelingstactiek van de amerikanen en zich door bewapening en met andere middelen zoveel mogelijk zal verweren.

Maar dit betekent nog niet, dat men ook tot veelomvattende oorlogshandelingen zal overgaan. Zolang de mensen nog denken dat een bewapeningsoverwicht daadloosheid bij de tegenstander veroorzaakt zal men daar natuurlijk naar streven. Maar zelfs de leiders zullen op een gegeven ogenblik tot de konklusie komen dat er maar een enkele fout behoeft te worden gemaakt om een algehele vernietiging los te laten breken. Ondanks alle voorzorgen bestaat dit gevaar wel degelijk, maar wij voorzien werkelijke risicos in dit opzicht eerst einde 1983 en 1984. Wij nemen echter aan dat ook dan nog een oorlog te vermijden is.

x Is er inderdaad sprake van een grote bewapeningstoename in rusland?

- Inderdaad. Redenen te over daarvoor. Maar deze beapeningsopvoering is zeker niet offensief bedoeld. Wanneer u naar de wereldkaart kijkt moet u eens zien naar de situatie van nu als vergeleken met die van rond 20 jaren geleden.

U zult dan, mogelijk tot uw verbazing, zien dat er sindsdien heel wat socialistische staten zijn bijgekomen, dat er heel wat revoluties zijn gelukt of nog plaats vinden waarbij de leiders tegenover rusland vriendelijk gestemd zijn. U zult ontdekken, dat heel wat nieuwe kleine staten direct of indirect van rusland afhankelijk zijn.

Wanneer u beseft hoeveel men door deze sluipende revolutie heeft kunnen veroveren wordt ook duidelijk, dat men van Rusland uit geen reden heeft om aan te vallen.

Het kapitalisme is nu eenmaal een systeem dat, juist dank zij de vrijheden die het met zich brengt, door vele die er onder leven wordt beschouwd als iets wat erg slecht is.

Wat natuurlijk onzin is. Het kapitalisme is in vele opzichten zelfs superieur aan het staatskommunisme zoals dit nu bestaat. Maar daar gaat het niet om: de mensen zijn ontevreden, komen in verzet. Het verzet van die mensen betekent in de meeste gevallen ofwel een revolutie die dan uit men selijke overwegingen ook door kapitalistische landen gestemd worden. Zelfs nederland steunt verschillende revolutionaire legertjes die door kommunisten geleid worden.

Elders vinden staatsgrepen plaats. In de meeste gevallen breidt de russische invloed zich daarbij uit met betrekkelijk weinig kosten. Wat men in dergelijke gevallen nodig heeft is voornamelijk veel goede woorden en desnoods enig krediet en de levering van - meestal tweedehandse - wapens. In ruil daarvoor krijgt men gemeenlijk betalingsbeloften en in meerdere gevallen de mogelijkheid bepaalde schatten van een dergelijk land mede te exploiteren of producten daarvan zeer voordelig af te nemen.

De russen komen zo dus betrekkelijke geruisloos verder in de richting van de door hen nog steeds begeerde wereldrevolutie. Vandaar dat zij er geen behoefte aan hebben een daadwerkelijke grote strijd met het kapitalisme te beginnen. Zij winnen immers vanuit hun standpunt toch zonder dit voldoende op te brengen steeds meer grondstoffen die voor het kapitalistische westen van groot belang zijn onder hun controle.

De russen zouden wel dwaas moeten zijn om onder dergelijke omstandigheden een oorlog te gaan voeren, die hen veel aan materiaal en mensen zou gaan kosten met het gevaar, dat eigen industrieën geheel of grotendeels verwoest worden.

Voor de westerse machthebbers en vooral voor bepaalde internationale groeperingen geldt echter, dat deze aantasting van hun vrije toegang tot en exploitatie mogelijkheid van grondstoffen plus de aantasting van hun winst mogelijkheden ook hun macht en gezag aantast.

Daarom lijkt mij in bepaalde gevallen de kans op directe agressie vanuit het westen groter te zijn dan vanuit het kommunistische blok zolang er een redelijk rust binnenlands heerst.

Let wel, gevaar is er altijd. Wanneer je een idioot een geladen pistool in de handen geeft en dat nog ontzekert ook is het bijna zeker dat hij op een gegeven ogenblik zal schieten. Maar het is niet zeker wat hij treffen zal: mogelijk doodt hij iemand, mogelijk schiet hij alleen maar een gat in het plafond en veroorzaakt hij enige konsternatie.

Wij hopen nog steeds, dat een gat in het plafond het enige resultaat zal zijn van al die wapens. Gezien de situatie menen wij dat dit mogelijk is en dat zelfs vanuit de geest dit ten gunste kan worden beïnvloed.

U moet er verder rekening mee houden dat het gehele systeem in de oost-bloklanden op dreiging is gebaseerd. Door dreiging kun je de mensen in het gareel houden. Hoe dit werkt is te vaak gedemonstreerd: geen gewapende macht die er met stokken op losrost, maar eenvoudigweg mensen in de nacht laten verdwijnen blijkt de meest doeltreffende methode te zijn.

Of je maakt het de betrokkenen onmogelijk te leven in het gebied waarin zij invloed hebben, zodat zij wel moeten verdwijnen naar elders. Dat elders bepaal je danvoor hen en hebt hen dan verder onder toezicht.

De politiek van dreiging is daardoor een soort gewoonte geworden die niet alleen in eigen land, maar in zekere zin ook naar buitentoe wordt gehanteerd.

Het russische denken is zo: Wanneer je braaf bent komt het circus op bezoek, ben je niet braaf, dan krijg je niets meer, zelfs geen eten waarover wij iets te zeggen hebben.

Die politiek, zij het in termen van kulturele uitwisseling, zaken en wapendreiging, speelt een belangrijke rol in de buitenlandse politiek, zeker. Maar om te zeggen dat de dreiging van rusland groter is? Trouwens, laat mij u er dan even op wijzen, dat zowel op het gebied van grote atoomwapens als raketten op het ogenblik de meerderheid nog ligt bij de Usa en haar bondgenoten. Gaat het echter om de vloot, korte en midellangeafstands raketten, dan zijn de russen met de hunnen superieur. Bezien wij het leger dan is de westerse bewapening aanmerkelijk beter, maar de mankracht bij de russen groter.

Wat bevoorrading betreft zijn de russen in het voordeel omdat het gemiddelde verbruik van de mannen lager ligt. Technisch gezien zijn de geallieerden in het voordeel, maar Rusland is hen op dit gebied de baas zolang men eigen gebied en blok blijft verdedigen. Komt men met te grote eenheden daarbuiten dan kan men moeilijkheden verwachten, zeker wanneer men zich niet van het land kan voeden en veel munitie verbruikt.

De zwakheid van de Usa echter ligt vooral in de lange aanvoerlijnen die ontstaan wanneer men ergens ter wereld wil ingrijpen tegen Rusland. Voldoende?

x Het kommunisme wordt wel een volkskenmerk van de russen genoemd, maar het systeem van Marx was toch bedoeld voor westerse, industriële staten?

- Dat is juist. Marx heeft bij het ontwerpen van zijn systeem voornamelijk aan Duitsland gedacht en niet aan Rusland. Dat de revolutie zich het eerst in Rusland kon voltrekken en onder geheel andere condities dan in b.v. Duitsland denkbaar zou zijn geweest is te danken aan de wijze waarop de russen leefden.

In 1914-15 stonden in Rusland gemiddeld 30 analfabeten tegenover één man die werkelijk kon lezen en schrijven. Het land werd beheerst door een klasse die zich in verhouding elke luxe kon permitteren ook in tijden, dat de gewone mensen geen brood meer konden krijgen.

Het leger van Rusland was in een kadaverdiscipline getrouw aan zijn eigen generaals, officieren en indirect aan de tsaar. Al vele jaren, zelfs de tijd van Peter de Grote en Iwan de Verschrikkelijke, werden reeds door dit leger de macht en de voorrechten van de heersende kaste gehandhaafd. Eerst in een oorlog waar men onvoldoende bewapend en gevoed wordt ingezet terwijl thuis de mensen verhongeren komt hierin enige verandering en zijn de troepen niet meer onbepikt trouw aan het gezag. De ondeskundigheid van de generaals speelt hierbij trouwens ook een grote rol.

Men kan de toestand rond 1915 omschrijven met de situatie zoals die kort voor de revolutie in 1789 bestond in Frankrijk. Zoals het gematigden en encyclopedisten waren, die die Franse revolutie een basis gaven en in feite mogelijk maakten, zo zijn het in Rusland intellectuelen die het met de bestaande onderdrukking en exploitatie niet eens waren, in feite salonsocialisten zoals je nu nog wel in Engeland aantreft.

Hun denken wordt aanleiding tot invloed van de burgers, de doema wordt ingesteld en praat veel, doet weinig.

Maar deze salnonsocialisten wijzen wel het volk op onrecht en maken hen attent op het feit dat zij rechten hebben. Er ontstaan verschillende groepen "socialisten". De gematigden zijn de mensjewiki, de op daden aandringende minderheid noemt zich bolsjewiki.

De revolutie zou ongetwijfeld veel gematigder zijn verlopen en door de mensjewiki geleid zijn, wanneer niet Lenin als een soort geheim wapens uit Zwitserland naar Rusland was gebracht.

Lenin is een bolsjewiek, gelooft in de absolute staatsheerschappij en niet, zoals de meeste mensjewiken, aan de staatsdienstbaarheid. Hij wordt ontvangen door de harde kern van de bolsjewieken en spreekt de eerste maal slechts met angst en vrezende tot het volk. Maar hij heeft te maken met ongeletterden, eenvoudige mensen. Daardoor kan hij in zeer korte tijd een aanhang krijgen van gewapende arbeiders, exsoldaten en activisten. Hij verzamelt al snel rond zich mensen die in staat zijn in de verwarring enige orde te brengen en te regeren, zet de doema af. Er ontstaat een radenregering die zich niet alleen richt tegen het vroege gezag, maar die ook rustig mensjewiki ombrengt wanneer zij lastig dreigen te worden of behoren tot de goeude burgers.

Daarmede heeft de leer al veranderingen ondergaan. Wat Lenin brengt is geen onvervalst marxisme. Zijn marxistisch leninisme verschilt in zeer vele punten, maar voornamelijk waar het op de uitvoering aankomt, van de denkbeelden van Marx zelf en ook van b.v. Engels.

Met deze achtergrond kunnen wij nu nagaan waarom het kommunisme in de russen a.h.w. ingebakken zit: de russen zijn een volk geweest dat altijd weer zijn enige troost kon vinden in de hoop op een hiernamaals, bij de beelden van heiligen in schemerige kerken, bij de priesters. De kerk was, na de tsaar, de grote macht.

Deze kerk heeft de mensen in feite grotendeels verraden, ofschoon er wel degelijk priesters zijn geweest die gestorven zijn omdat zij opkwamen voor de gewone man, zeker in het begin van de revolutie.

De haat die velen tegen de godsdienst hierdoor gingen koesteren was mede de oorzaak van en aanleiding tot de atheïstische acties waarmede men al snel alle godsdienstige gevoelens probeerde uit te roeien.

Het feit, dat men ondanks alle macht en geweld, alle hulpmiddelen daarin niet is geslaagd maakt reeds duidelijk, hoezeer de mystieke gevoelens de russen plegen te domineren. Een rus is ergens meestal ook een mysticus, ofschoon met een zeer opvliegend karakter.

Daar een dergelijke mens mogelijk de godsdienst kan afzweren, maar dan toch houvast nodig heeft, wordt de leer van het marxisme zoals Lenin die predikt in feite de "godsdienst" van het volk. Het wordt een wijze van leven, is een wereldbeschouwing maar gelijktijdig de zin van je bestaan.

Het is kortom de mystieke verbondenheid met moedertje rusland en het gehele volk. Daardoor zijn de russen kommunisten. Zij zullen het niet altijd eens zijn met alles wat er in hun land gebeurt. Zij kunnen daartegen wel degelijk in opstand komen. Maar dan komen zij niet in opstand tegen de leer van het kommunisme, maar tegen de wijze waarop deze als machtsmiddel wordt gehanteerd, een volgens hen onrechtvaardige en onjuiste wijze. Degenen die wel te maken hebben gehad met de z.g. dissidenten zullen begrijpen, waarom ik dit zo stel.

Want deze dissidenten bestrijden meestal alleen de praktijken van de regering in rusland, ontmaskeren de misbruiken die er bestaan, maar diep in hun hart zijn en blijven zij kommunisten, zelfs de joden die naar Israel konden uitwijken blijken in hun denken nog steeds kommunist te blijven.

Wanneer u zegt, dat rusland een kommunistisch land is hebt u gelijk. Dat zal het ook blijven wanneer er een geheel andere regering, een ander systeem zelfs komt.

Zeker, er zijn zeer veel mensen in rusland die zoeken naar meer dandit, naar een denken, een geloof dat hen ook met het hiernamaals verbindt. Maar hun wijze van leven, het geloof in de gemeenschap en het altijd voorgaan van de belangen van de gemeenschappelijkheid is zo s terk ingebrand in de zielen van de russen dat een verraad daaraan voor hen gelijktijdig een verraad aan zichzelf is. Alleen de meest cynischen onder hen zijn in staat zich los te maken van deze wijze van leven en denken.

Voldoende? Dat waren dan enkele mededelingen van onze buitenlandse korrespondenten. En nu gaan wij naar de pauze toewerken. Wanneer ik op uw verzoek getracht heb het een en ander te zeggen over Reagan en de wereld, wanneer wij onwillekeurig ook terecht kwamen bij rusland, zo wil ik nog één punt zeer duidelijk stellen:

Geestelijk gezien voelen wij minder voor het systeem zoals dit in rusland bestaat dan voor het systeem in amerika - zelfs onder Reagan. Maar je moet eerlijk blijven.

Wij menen dat de vrijheid van geestelijke ontwikkeling en godsdienst een heel belangrijk iets is. Wij menen dat deze zaken in het leven van een mens de hoofdrol kunnen en moeten spelen.

Wij beseffen dat deze vrijheid in rusland maar zeer beperkt is, maar in de z.g. westelijke wereld vaak op bijna overdreven wijze bestaat. Wij kiezen daarom voor het westen. Maar dat betekent nog niet, dat wij dan blind moeten zijn voor de feiten, voor de werkelijkheid.

Uw onderwerp ging uit van Reagan die ik trachtte te schetsen zoals hij is en vooral hoe de situatie is waarin hij zich feitelijk bevindt. Ik heb tevens u gewezen op de veranderingen die dit voor de wereld kan gaan betekenen.

Let wel: er moet veel veranderen in de Usa. Want ook dit land begint langzaam maar zeker een door bureaucraten beheerst land te worden waarin steeds minder mogelijkheden bestaan voor iemand die zelf wil leven en zijn eigen wegen geheel wil bepalen.

Indien de invloed van Reagan en de zijnen alleen intern zou werken zou men daar volgens ons dan ook niet te veel bezwaar tegen kunnen hebben. Ondanks het feit, dat er wel degelijk wat corruptie is. Wanneer men echter met alle geweld de wereld weer wil gaan beheersen hebben wij bezwaar. Wij menen dat dit niet meer mogelijk is en voorzien daardoor heel wat situaties die niet aanvaardbaar zijn. Er zal dan te veel haat gepredikt worden en te weinig begrip.

Wij vrezen dat men te extreem alleen naar macht en het verwerven van verdere machtsmiddelen zal streven en steeds minder zal denken in de richting van menselijkheid. Vandaar onze bezwaren.

Ik heb getracht u een onbevooroordeeld beeld te geven, niet rusland slechts of amerika beter makende dan zij zijn. Ik heb u een overzicht gegeven van de feiten zoals wij die kennen.

Ik hoop dat u, eenmaal gekonfronteerd met propaganda van alle zijden hiermede rekening wilt houden. U maakt dan nog altijd zelf de keus met wie u mee wilt gaan. Zoals het nog steeds uw keuze is of u zich al dan niet met atoomraketten wilt bewapenen of niet.

Besef wat er in feite aan de hand is, besef wat gebeurt en dat dit grotendeels bluff is met op de achtergrond de wanhopige noodzaak zich te handhaven bij groepen die aan de macht zijn.

Ik dank U voor uw aandacht.

-0-0-0-0-

Goeden avond, vrienden.

Ook in het tweede gedeelte hebt u het voor het zeggen.

x Dit onderwerp is binnengekomen. Ageessie en de benadering daarvan, vooral bij de jeugd.

- Ojééé, wij zitten wel in de sociaal-politieke hoek vandaag. Maar goed:

a g r e s s i e

Agressie is voor een groot gedeelte het gevolg van een onvermogen je aan te passen aan datgene wat er feitelijk bestaat. Wanneer er dus veel agressie is, vooral bij de jeugd, wordt daardoor alleen maar duidelijk dat de voorstelling die de jongeren krijgen van hun eigen positie, hun rechten en mogelijkheden te veel af wijkt van de feitelijke toestand waarin zij zich bevinden.

Er is sprake van onvoldoende realisme in de opvoeding, er is sprake van onvoldoende belangstelling voor de kinderen ook, zo dacht ik. Het is natuurlijk erg gemakkelijk en lief wanneer je hen weer een paar rijksdaal- ders geeft en zegt "ga jij maar spelen en koop dan maar een lekker zakje patat."

Maar er is nu eenmaal een verschil tussen patat, zelfs met mayonaise, en ouderliefde. Er is een verschil tussen het recht op straat te doen wat je wilt en de geborgenheid, hoe disciplinair die ook moge zijn, in een gezin.

Wanneer er dus gesproken wordt over de agressie bij de jeugd moeten wij niet beginnen de jongeren verwijten te maken. Zij hebben immers niet anders geleerd? Wanneer je eens iets kapot maakt is er niets aan de hand, nietwaar, een ander betaalt het wel weer.

En wanneer je zin hebt om te kalken, nou, dan kalk je toch? Het is wel niet van jou, maar niemand heeft er toch last van? En als je niets te doen hebt, wel dan zoek je iets wat leuk is. Als andere mensen daar nijdig over worden is dat alleen maar prettig. Dat bewijst dat je er bent, dat je meetelt, dat je invloed hebt.

Dus zouden wij moeten beginnen bij het onderwijs en bij de ouders. Ik weet wel dat het erg ouderwets klinkt wanneer ik allereerst zeg dat de ouders meer op hun kinderen moeten letten.

Trouwens, die ouders hebben er ook niet veel zin in. Pa werkt en wil zijn rust en ma moet ook nog iets verdienen, want wij hebben de caravan nodig, wij willen ook naar spanje toe en de k.t.v. is ook nog niet afbetaald. Trouwers, binnenkort zijn wij weer aan een nieuwe wagen toe.

Dat moet ergens vandaan komen, natuurlijk, zo goed als pa's rondhangen in een kroeg en ma's progressieve bezoeken aan het vrouwencafé wanneer zij toevallig werkeloos worden. Maar dat komt dan ook uit de kinderen op die manier.

Het is natuurlijk ook de gemakkelijkste manier om altijd maar weer vocx je kinderen op te komen en achter hen te staan, wat zij ook doen. Zij zullen je dan erg lief vinden op die manier en bovendien kun je zo nog iets van je eigen agressie kwijt ook. Want je beseft niet, dat de kinderen denken dat zij je tuk hebben en al vleierende misschien nog denken "wat een oude zak"; of het vrouwelijke equivalent daarvan natuurlijk.

Maar wat die kinderen op die manier niet hebben is vastheid, een regel. En zeker voor kinderen moeten er vaste regels zijn, hoezeer zij zich daar dan ook tegen proberen te weren. Dat is een deel van hun opgroeien.

Er zijn twee verschillende manieren om de kinderen van hun agressie te bevrijden.

De eerste methode is de meest progressieve: laat de kinderen zelf maar zien, wat zij willen leren, laat hen elkander maar lens slaan. Zolang het geen dodelijke ongevallen worden kan dat geen kwaad. Op deze wijze leren zij elkaar wel, dat je rekening moet houden met een ander.

Wil je dit risico niet nemen met alle verkeerde kansen die er in kunnen schuilen zoals een studie die geheel niet is aanpast aan de maatschappij, dokterskosten e.d., een opvoeding, waarin al die mooie halfzachte maatschappelijke stellingen ontbreken, kies dan voor de tweede mogelijkheid: de disciplinaire opvoeding.

Niet dat ik de kinderen hun vrijheid zou mis gunnen of de jongeren zou willen teruggedwingen in het bescheiden afhankelijke hokje van eens, maar eenvoudig omdat maatschappelijk verkeer nu eenmaal betekent dat je ook rekening te houden hebt met anderen.

Wanneer je geen rekening pleegt te houden met anderen komt er altijd een ogenblik waarop die anderen je niet meer moeten, vreemd tegen je aan gaan kijken. En wanneer je jezelf belangrijk vindt - en wie doet dat niet - wordt je daarvoor agressief.

Danzeg je " waarom zou ik de mindere moeten zijn? Laat die anderen zich maar aan mij aanpassen". Dan probeer je je waar te maken door altijd " op je rechten te staan". Dan krijg je toestanden als dat kleine jongetje dat hardnekkig blijft zitten terwijl een oudere dame op krukken zou moeten blijven staan.

Dat jagentje denkt dan: laat een ander maar opstaan. Ik ben zo gek niet. Ik heb betaald voor die plaats, dus zit ik. En vanuit zijn standpunt heeft het nog gelijk ook. Hoe vaak hebben zijn ouders niet gezegd in tram of trein: blijf jij maar zitten hoor, er is voor betaald. Al was het alleen maar, omdat het kind anders gaat hangen of gaat lopen en moeilijk in het oog te houden is.

Of de ouders houden er op die wijze alvast rekening mee dat het kind zo dadelijk, wanneer het wat zou moeten lopen, begint te jengelen dat het moe is. Waarom zou je dan van het kind verwachten dat het, nu het alleen is, opeens wel beleefd opstaat?

Begrijp goed dat de kinderen voor mij elke vrijheid mogen krijgen en hebben, mits die vrijheid wordt gelimiteerd door respect voor hetgeen anderen zijn, nodig hebben, kunnen.

Kinderen een bepaalde kleding op te dringen b.v. acht ik dwaas. Laat de kinderen zelf de kleding kiezen die zij het prettigste vinden om te dragen, ook al ben je het er niet geheel mee eens. Maar maak hen dan ook duidelijk, dat je met een bepaalde wijze van kleden later misschien minder mogelijkheden krijgt dan anderen, wanneer je eenmaal behoort tot de wereld van de volwassenen.

Laat de kinderen rustig vragen stellen. Dat is hun recht. Maar maak dan ook duidelijk, dat het niet de plicht is van de volwassenen om ook antwoord te geven en aan de verwachtingen van het kind te beantwoorden.

Men had de kinderen op moeten voeden met een duidelijk richtlijn voor het maatschappelijke contact met anderen. Maar men heeft het niet gedaan. De mode van zachtheid is begonnen met een zekere dokter Spock.

Dokter Spock was een man die deskundige meede te kunnen bewijzen dat de tere kinderziel niet gekwetst mocht worden. Al heb ik nooit begrepen hoe je de ziel kunt kwetsen door een achtereinde te bewerken meende de man kennelijk, dat een dergelijk tastbaar ingrijpen van de ouders op het kind een blijvende indruk zou maken.

Daarom, zo leerde hij, moest je kinderen vooral verdraagzaam, toegeeflijk en zacht behandelen. Tot hij, gekonfronteerd met de werkelijke resultaten van zijn opvoedingsmethoden, zelf naar de stok greep.

Want dat wordt wel eens vergeten. Het is gemakkelijk genoeg mooie theorieën te stellen over de rechten van het kind, het recht dat iedere mens heeft, over datgene waarop een ieder recht heeft.

Maar het heeft weinig zin, wanneer je er niet bij vermeldt onder welke kondities men die rechten dan heeft.

Het is leuk te zeggen dat elke mens het recht heeft prettig te leven. Onverschillig dus of hij werkt of niet. Maar dan moet ergens iets zijn, wat voor de kosten opdraait. En wanneer dit er niet is, dan houdt dat recht eenvoudig op de bestaan. Maak dat dan duidelijk.

Het klinkt mooi en edel wanneer je stelt, dat elke mens recht heeft op werk. Het doet zo verlicht aan, wanneer je iets dergelijks stelt. Maar wanneer je dan ook nog zegt dat elke mens dus voor zich kan uitmaken welke arbeid hij wenst te verrichten blijkt de leer niet meer te handhaven.

O, ik besef wel dat heel wat mensen nu wat grimmig gaan kijken. Wanneer je die mensen zegt dat de DUW vroeger een goede instelling was wordt men boos. Want daar werden werkelozen vroeger tewerk gesteld.

Met andere woorden: je kon je uitkering krijgen, maar je moest ook daar toch wel iets tegenover stellen. Nu roeptmen uit, dat dat niet eerlijk was. Liet men niet een werkeloze kantoorklerk soms dagen lang met een kruiwagen lopen?

Ik zou zeggen dat dit goed was voor de gezondheid van de man. Bovendien had hij zo bezigheden en werd gemotiveerd om de vrije tijd die hem overbleef beter te besteden terwijl hij bovendien voor de rest van zijn leven meer begrip en waardering zou hebben voor het werk van anderen, die geen witte boord droegen.

Wanneer je tegen zo iemand zegt: je hebt recht op werk als klerk maar dat is er niet, dan loopt hij al snel verbitterd door het leven te klerken, wordt steeds agressiever omdat hij de klerk niet kan zijn die hij zou willen zijn. Is hij sterk genoeg, dan wordt hij op de duur een bedreiging voor iedereen die nog wel klerk is.

De agressie komt voort uit het onvermogen datgene te zijn en die erkenning te krijgen die naar je meent je toekomt. En de agressie zal intenser en meer bandeloos worden wanneer je in je leven nooit hebt geleerd, dat het je toekomen van dingen altijd een zeer konditionele zaak is en blijft.

U denkt nu, dat dit wel waar is, maar dat het toch steeds meer tever gaat en soms de spuigaten eenvoudig uitloopt. U hebt gelijk. Want wanneer er weer een huis gekraakt is en de politie krijgt last het te ontruimen, dan komen zij allen aandragen met hun stenen en hun stokken, met hun brandbaar materiaal en al wat ze verder bij elkaar kunnen brengen. Zij komen dan even agentje pesten en van idealen is daarbij nauwelijks sprake.

Maar is dat niet logisch wanneer je als kind geleerd hebt dat autoriteit iets is, waar je altijd vragen bij moogt zetten, dat er geen omstandigheid is, waarbij die autoriteit inderdaad het recht heeft daadwerkelijk in te grijpen in plaats van lief met je te praten?

Op school is het toch ook zo: je noemt meester en juf bij hun voornaam en hebt het recht hen te pesten. Zij moeten dan maar zien hoe zij daarmee klaar komen en moeten je overtuigen, dat je een fout maakt. Maar zij mogen je nietbeet pakken en je het pak slaag geven waardoor je kinderzieltje te zeer onder de indruk van autoriteit zou kunnen komen.

Zelfs de ouders mocht je ongestraft soms voorstommelingen uitschelden, jij was onaantastbaar en wanneer er een lel werd gegeven was dit onrecht. En nu komt daar opeens iemand met een uniform die zegt: niets mee te maken dat jij niet wilt dat dit pand ontruimd wordt. Pak je dus weg, wet is wet.

Zeg nu zelf. Zo iets kun je, bewust van je rechten en waardigheid, je toch niet zo maar aan laten leunen. Dus gooi je een steen. En krijgt een stevig pak slaag terug.

Wat, jou slaan, de onaantastbare met de tere ziel? Dat kan niet. Dus wordt je nu pas goed agressief. Daar hebben die kerels toch geen recht toe? Zij moeten met ons praten, zij moeten ons overtuigen en als zij dat niet kunnen moeten zij ons onze zin geven. Dat hebben wij toch altijd geleerd?

Maar zij geven ons onze zin niet, zelfs wanneer wij goede argumenten aanvoeren, die vuile hufters. Dan zullen wij maar eens even laten zien wie wij wel zijn en wat wij al zo kunnen. Hup, stenen door de ruit. Hup, steek die auto in brand. Maak ellende, smijt de mensen het ziekenhuis in met je stenen. Laat zien dat je er bent. Want zij hebben immers je rechten aangetast?

De mensen, de maatschappij hebben je in een situatie gebracht waarbij alles wat je geleerd is, alles wat je leerde te mogen verwachten opeens niet meer geldt. Dat is toch kolder? Dat kan toch zo maar niet? Je wilt je wreken, desnoods op iedere mens die je meent aan te kunnen.

E: wanneer men je verwijten maakt of zelfs oppakt, dan zeg je s toer: zeker, ik heb met stenen gegooid. Maar die kerels hadden niet het recht mij te slaan.

Dat die ander ook wel eens agressief kan worden wanneer hij een steen tegen zijn kanis krijgt daar denk je verder niet over na. Zo min als je er over nadent dat die man mogelijk erg nijdig is omdat zo juist een vriend van hem moest worden afgevoerd naar het ziekenhuis. Wat heb je daarmee te maken nietwaar. Jij hebt het toch niet gedaan? Jij staat hier toch alleen maar om je ideaal te verdedigen?

Ja, wat wilt u dan nog met al die agressie? Die heeft men toch met ministerlijke goedkeuring en sociale begeleiding de mensen aangeleerd? Men heeft de mensen geleerd dat je eisen moogt, ja moet stellen aan iedereen en alles, terwijl je zelf maar in een zeer beperkte mate verantwoordelijk bent voor hetgeen je doet, want dan hadden anderen maar beter op moeten passen.

Wanneer u het onaanvaardbare acht dat mensen en jongeren zo denken en reageren dan moet u beginnen met hen te leren dat elke agressie agressie uitlokt. Dan moet je hen duidelijk maken, dat pesten met terugpesten bestraft kan worden.

Dan moet je de mensen duidelijk maken, dat er ook in de maatschappij situaties zijn, waarin het niet mogelijk is oneindig over iets verder te praten, dat er dan meteen gevochten moet worden. En je moet hen eveneens duidelijk maken dat je, wanneer je dat uitlokt, ook niet moogt klagen dat je klappen krijgt wanneer je toevallig de mindere bent.

Tja en wat moet ik zeggen over het beperken van de agressie? Zeker lukt dat niet door alle lievertjes maar zoveel mogelijk hun zin te geven. Aan de andere kant bereik je dit ook niet door op het hoge ros te gaan zitten ten te stellen dat wij alles beter weten.

Want het zijn juist dergelijke mensen, dergelijke betweters, die dit onderwijs, deze leefwijze, deze wijze van opvoeden hebben gepropageerd en daarmee de mentaliteit tot standgebracht waardoor steeds meer jongeren in dergelijke agressiesituaties terecht komen.

Vergeet niet: u hebt hen geleerd dat zij moeten eisen voor zich en niet moeten kijken naar of teveel rekening moeten houden met anderen. Dat hebt u hen geleerd!!

Steeds weer heeft men toegegeven, de normen verlaagd. Steeds minder heeft men gezegd eigenschuld, daar moet je zelf iets aan doen. Neer, men zegt liever: ben je van school af en heb je de leeftijd? Dan heb je recht op een bijdrage van de gemeenschap. Je hebt het recht zelfstandig en redelijk aangenaam te leven. Maar daarvoor is die bijdrage natuurlijk nooit genoeg.

De advertenties vertellen je dat je niet werkelijk leeft wanneer je geen leren pak, geen hifitoren, geen t.v., geen motor hebt. Kun je die niet kopen? Nou ja, dan pik je toch wat? Je hebt er immers recht op? Vindt u dat zo gek?

Zeker, je beseft wel dat je die dingen niet werkelijk nodig hebt. Even als de nieuwste plaat uit de top 30. Maar dat zijn dingen die je aanzien geven, waardoor je mee denkt te tellen. Je kunt die dingen niet kopen omdat je het geld niet krijgt? Krijg je niet genoeg geld om zelf standig te wonen en kroketten en bier te kopen? Nou dan, dan pik je toch wat je nodig hebt. Wat degenen die hebben zijn toch maar vuile kapitalisten. Of niet soms?

Trouwens, waarom zou je zo een hoge huur betalen? Dat is allemaal uitbuitelij. Thuis betaalde je toch ook niets? En heeft men daar dan nog wat van te zeggen ook? Nou, dan ga je er toch even flink tegenaan?

Zeker, al die betweters met hun onderwijs reformen, zoveel achtereen dat niemand meer werkelijk weet wat onderwijs in feite betekent, al die sociale babbelaars en kwijlers, die overlopen van meegevoel zolang de konsekwenties door anderen worden gedragen hebben te samen die verkeerde mentaliteit tot stand gebracht.

Maar dan zullen dezen eerst eens moeten veranderen. Wanneer zij veranderen zal de agressie ook weer langzaam aan af gaan nemen. Voordien doe je er niet zo veel aan.

Maar één troost heb ik voor mensen die zelf agressief zijn geworden zullen van hun kinderen ok maar heel weinig nemen. Daarom zullen zij hun kinderen leren dat je uit moet kijken in de wereld. Want een verkeerd woord op het verkeerde ogenblik en je hebt weer een lal te pakken dat je vijf dagen met een hersenschudding in bed moet blijven. En dat is de enige hoop die ik u kan bieden zolang al die maatschappers hun mooie theorieën blijven verkondigen zonder rekening te houden met de mogelijke gevolgen daarvan.

Ik hoop, dat u mijn opvattingen niet al te pessimistisch vindt. Maar ik heb eerlijk getracht een groot sociaal probleem in een korte en zeer betrekkelijke vorm te belichten.

Zolang iemand denkt dat de staat de lieve God is die verplicht is je in leven te houden en je niet begrijpen kunt dat het de anderen zijn die van hun soms ook niet bepaald royale inkomen jou moeten onderhouden kun je niet van hem verwachten, dat hij redelijk reageert.

Oorzaak en gevolg worden voortdurend weggepoetst. Men loopt met ondergangsgedachten: Nederlands schatkist is leeg en alleen met extra accijnzen kunnen wij er weer wat in krijgen zodat wij tenminste te ambtenaren kunnen betalen die voor die heffing nodig zijn. De staat finacieert een deel van zijn kosten door leningen en eist, dat de burgers meer besparen en minder lenen.

Wie je vilt geeft niet, maar je moet natuurlijk geen impopulaire maatregelen nemen, want dat kost stemmen. Zolang de politici zo werken en denken is het geen wonder, dat ook gewone mensen agressief worden wanneer zij hun luxe moeten missen en niet alles op anderen rug willen of kunnen afwentelen. Waarvan akte.

Vrienden, vandaag geen schoon woord, want wij hebben zo juist de vuile was buiten gehangen.

Goeden avond.

(tweede onderwerp iets bekort)

d.d. 27 maart 1981